

بررسی آشنایی با اصول فرهنگ اقتصادی قرآن در دانش آموزان دختر دوره

سکینه عباسی

چکیده

قرآن کریم کتابی است زمان شمول و جهان شمول که همگام با زمان و تطورها و تحول‌ها به نیازهای زندگی انسان پاسخ می‌دهد. آموزه‌های اقتصادی قرآن همچون سایر آموزه‌های قرآن کریم ابعاد زندگی انسان را فراگرفته است و خطوط اصلی روابط اقتصادی و حقوق اقتصادی افراد را تبیین نموده است. یکی از اساسی‌ترین و بنیادی‌ترین سیستم‌های اجتماعی و فرهنگی که مسئولیت تربیت و آموزش دانش آموزان و مهم‌تر از همه تولید علم را بر عهده دارد آموزش پرورش است پس تلاش برای آشنا نمودن و بهبود عملکرد فرهنگ اقتصادی قرآنی دانش آموزان در این سازمان بسیار ضروری است و چه بسا برای یادگیری فرهنگ و اقتصاد از منظر قرآن، بهترین سن نوجوانی و جوانی است بر همین اساس هدف از این پژوهش بررسی میزان آشنایی با اصول فرهنگ اقتصادی قرآن در دانش آموزان بود. روش پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری شامل دانش آموزان دختر دوره اول متوسطه ناحیه ۳ شهر اصفهان به تعداد ۸۵۴۵ نفر بود. روش نمونه‌گیری این پژوهش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم بود. حجم آماری با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر انتخاب شد و به همین میزان پرسشنامه توزیع گردید. روش گردآوری اطلاعات، استفاده از پرسشنامه محقق ساخته بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت می‌باشد که توسط ۲۷ گویه و ۳ مولفه احکام، اخلاق و عقاید، آشنایی دانش آموزان با اصول فرهنگ اقتصادی قرآن را موردبررسی قرارداد. روایی پرسشنامه مورد تأیید کارشناسان قرارگرفته است و مقدار پایایی نیز بر اساس آلفای کرونباخ برای پرسشنامه ۰/۸۷ دست آمده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، در بخش آمار توصیفی مشخصه‌های آماری مانند فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی آزمون t تک متغیره، آزمون فریدمن و تحلیل واریانس چند راهه استفاده شد. یافته‌ها نشان داد میزان آشنایی اصول فرهنگ اقتصادی قرآن در دانش آموزان دختر بیشتر از سطح متوسط بود. همچنین میانگین رتبه‌بندی ابعاد نشان داد عقاید بالاترین و احکام پایین‌ترین رتبه را به خود اختصاص داده است و بین نمرات میزان آشنایی اصول فرهنگ اقتصادی قرآن در دانش آموزان دختر متوسطه دوره اول ناحیه ۳ شهر اصفهان پایه هفتم و نهم تفاوت وجود دارد.

واژگان کلیدی: فرهنگ اقتصادی قرآن، اخلاق اقتصادی، احکام اقتصادی، عقاید اقتصادی

Abstract

The Holy Qur'an is a book of all times and the whole world that responds to the needs of human life, consistent with the passage of the time and changes. The economic teachings of the Qur'an, as well as other teachings of the Holy Quran, have included the dimensions of human life and explained the main lines of economic relations and economic rights of individuals. One of the most basic and fundamental a social and cultural system which is responsible for educating students and most importantly the production of knowledge is education. Therefore, the effort to familiarize and improve the performance of the Quranic and economic culture of students in this organization is very vital, so that, the best time for learning the culture and economy from the perspective of the Qur'an, is the period of adolescence and the youth. Therefore, the purpose of this study was to study the level of familiarity of students with the principles of the Quran's economic culture. The research method was a survey descriptive type. The statistical population included 8545 female students of the first-grade high school students in district 3 education office of Isfahan. The sampling method of this research was stratified random sampling in accordance with the whole population. The sample size was selected 384 people using Cochran formula and the same questionnaire number was distributed. The method of data collection was using a researcher-made questionnaire based on the Likert scale of five levels which was examined by 27 items and 3 components of the decrees, ethics, and beliefs that investigated the students' familiarity with the principles of the economic culture of the Quran. The validity of the questionnaire was confirmed by the experts and the amount of reliability for the questionnaire was obtained 0.87 on the basis of Cronbach's alpha. For analysis of the data, in descriptive statistics, features like frequency, percentage, mean and standard deviation were used, and for inferential statistics, the single variable T-test, Friedman test and multivariate analysis of variance were used. The findings showed that the female students' level of familiarity with the principles of Quranic culture was more than average. Also, the average rating of dimensions showed that the beliefs occupied the highest position and decrees occupied the lowest position and regarding familiarity with the principles of the Quranic culture, there was a difference between the scores of the high school students of the seventh and ninth grades in the lower secondary schools of the 3rd district of the city of Isfahan.

Keywords: Economic culture of the Quran, economic ethics, economic decrees, economic ideas.

الملخص

إن القرآن الكريم كتاب عالمي يهتم بالحاجات الأساسية البشرية والإجابة عنها تماشياً مع تطورات الزمن والعصر. وإن التعليم الاقتصادية لهذا الكتاب الشريف مثل تعاليمه الأخرى تشمل كل نواحي الحياة المختلفة وتبين الخطوط الأساسية للعلاقات والحقوق الاقتصادية البشرية. ومن الملاحظ أن وزارة التربية والتعليم من أهم الأنظمة الاجتماعية والثقافية التي تعتني بتربية التلاميذ وتعليمهم وتوليد العلم خاصة. لذلك فمن الضروري أن نهتم بتحسين الثقافة الاقتصادية القرآنية بين التلاميذ وتنبههم على ملاحظها وميزاتها. ولا يفوتنا أن المراهقين والشباب يتمكن أكثر من كل شخص أن يتعلم الثقافة الاقتصادية القرآنية.

تأسيساً على هذا، يسعى هذا البحث من خلال المنهج الوصفي — المسحي، أن يلقي الضوء على مدى معرفة التلاميذ بمبادئ الثقافة الاقتصادية القرآنية. والمجتمع الأصلي لهذا البحث يشمل ٨٥٤٥ تلميذة من تلميذات المدرسة الثانوية للمرحلة الأولى في المنطقة الثالثة بمدينة أصفهان. إن العينة عشوائية، حيث اختيرت ٣٨٤ تلميذة وفقاً لقانون كوكران وتم توزيع الاستبانة عليهن. فقد كان منهج جمع المعلومات في هذه البحث معتمداً على استخدام الاستبانة وفقاً لمقياس ليكرت، فهو يسعى لدراسة معرفة التلميذات لمبادئ الثقافة الاقتصادية بالاعتماد على ٢٧ غوية والمبادئ الثلاثة الأحكام والأخلاق والعقائد. زد على ذلك، أن الإحصائيين قاموا بتأييد الاستبانة وتم الحصول على مصداقية ودرجة ثبات تصل إلى ٨٧ %. ومن الملاحظ أننا قمنا بتحليل بيانات البحث بالاعتماد على المقاييس الإحصائية نحو الكثرة والنسبة والمعدل والانحراف المعياري وامتحان t وامتحان فريدمان وتحليل التباين.

وانتهت نتائج البحث إلى أن مستوى معرفة التلميذات للثقافة الاقتصادية القرآنية كان متوسطاً بل أكثر. مضافاً إلى ذلك، أن معدل الدراسات تشير إلى أن للوقوف على العقائد أعلى درجة و للأحكام أسفل درجة في الدراسة هذه وكذلك أنه يوجد هناك فرق بين مستوى وقوف التلميذات في المرحلة السابعة والتاسعة على مبادئ الثقافة الاقتصادية القرآنية.

الكلمات المفتاحية: الثقافة القرآنية الاقتصادية، الأخلاق الاقتصادية، الأحكام الاقتصادية، الآراء الاقتصادية

